

SINIRLARIN DOKUNULMAZLIĞI PRENSİBİ VE DEVLETLERİN GÜVENLİĞİ

Mehmedov Veli MUSAOĞLU

Yüzyıllar boyu yalnız Avrupa'da değil, dünyada savaşlar daha önce belirlenmiş olan sınırların değiştirilmesi girişimleri sonucu meydana gelmiştir. 20. Yüzyılda meydana gelen iki savaş Avrupa'da başlayıp gezegenimizin diğer bölgelerine de yayılmıştır. Dünya savaşları arasındaki dönemlerde ortak güvenlik sistemleri kurulamamıştır.

1933 yılında Almanya'da faşizmin iktidara gelmesi sonucu yeni dünya savaşı tehlikesi ortaya çıktı. Bu dönemde, özellikle farklı sosyal sistemlerin mevcut olduğu ortamda SSCB ile Batı Devletleri faşist yayılmacılığın kurtulmak için ortak bir görüşe varamadılar.

1930'lu yıllardan farklı olarak İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra güvenliğin sağlanması meselesi mezmun olarak değişti. Barıştan yana olanların birliği güçlendi, savaş ihtimali ortadan kalktı.

Nükleer silahların üretimi ve bunun artması, sınırların değiştirilmesinin mümkün olmadığını ortaya koymanın yanı sıra, nükleer savaşını da önüyor. Her iki tarafın, yeni eski SSCB ile ABD'nin nükleer silaha sahip olması savaşı önledi. Her iki taraf, kitle imha silahlarının yeni savaşta uygulanmasının pek çok ülkelerin tamamını daha önce görülmeyen dağıntıya maruz koyacağı kanaatinde idi. Dünyadaki en büyük kültür merkezleri harabe olurdu. Böyle bir savaş, ihtilafa katılmayan ülkelerdeki insanlar dahil yüz milyonlarca insanın ölümü ve azabına yol açabilirdi.

Büyük bilim adamı, fizik uzmanı Anshant'e üçüncü Dünya Savaşı'nın hangi silahlarla yapılacağı sorulduğunda, bunu bilemediğini, ancak Dördüncü Dünya Savaşı'nın yay ve okla yapılacağına emin olduğunu bildirmişti.

Savaşın sonras güvenlik için en büyük sorun Almanya'nın Batı ve Doğu'ya bölünmesi oldu. SSCB ile Batı, savaşın sonraki Avrupa'da kendilerine uygun düzen yaratmaya çalışıyorlardı.

Batı, Almanya'yı kapitalist modeli üzerinde kalkındırmaya çalışıyordu. SSCB politikasının temelini ise sosyalist sistemin sınırlarının genişlendirilmesi oluşturuyordu. Doğu Almanya, faşizmden kurtardı ancak Sovyetler Birliği tarafından işgal edildi. Batı Almanya'lı tarih uzmanı G. Tonne haklı olarak, Doğu

* Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi Öretim Gör.

Almanya'da özgürlük ve demokrasinin Sovyetler Hükümeti'nin eli ile boğulduğunu ve komünizmin buraya Sovyet güçlerinin yardımıyla getirildiğini yazıyordu.¹

Güvenliğin sağlanması prensipleri ve sınırların dokunulmazlığı uluslararası hukukun temel ilkelerine uygundu ve Birleşik Milletler'in tüzüğünde de yer almıştı. Bu BM tüzüğünün 2. Maddesinde tesbit edilmişti.²

Güvenliğin temelini sınırların dokunulmazlığı oluşturuyor. Bu ilkenin ülkeler tarafından tanınması, iki farklı sistemin mevcut olduğu koşullarda güvenliğin sağlanmasında büyük rol oynadı.

Avrupa'da güvenlik ve işbirliği konularına ilişkin 1975 yılında Helsinki'de düzenlenen toplantının Sonuç Deklarasyonu'nda sınırların dokunulmazlığı prensibi yer aldı. Deklarasyon'da şöyle deniliyor: "*Katılımcı ülkeler biri birinin bütün sınırlarını ve aynı zamanda bütün Avrupa Devletleri'nin sınırlarını ihlal edilemez sınırlar olarak görüyor, bunun için de gerek şimdi, gerek ileride bu sınırlara hiçbir şekilde saldırmayacaklar.*

Katılımcılar uygun şekilde herhangi bir katılımcı devletin topraklarını kısmen veya tamamen işgal ve gasp etmeyi amaçlayan hiçbir talep ve girişimde bulunmayacaklar."³

Sonuç Deklarasyonu bütün ülkelerin toprak bütünlüklerine saygı duyulmasının önemine ilişkin madde ileri sürdü. Maddede, katılımcıların, hiçbir başka devletin topraklarını uluslararası hukuka aykırı olarak işgal hedefine veya başka doğrudan doğruya ve dolaylı saldırı hedefine veya bu tür girişimlerin veya bunların gerçekleştirilmesi için tehdit aracılığıyla ele geçirmek hedefine dönüştürmeyecekleri öngörülmüştü. Maddede, bu tür işgal ve ele geçirmenin yasal kabul edilmeyeceği tesbit ediliyordu.

Toprak iddiaları askeri çatışmaya sebep oluyor. Dünyada biri birine toprak iddiası olmayan halk yok. Bu vesileyle eski SSCB'yi hatırlatmak yeterli. Polonya Lvov ve Vılnüs'e, Almanya Kaliningrad'a, Macaristan Zakarpatre'ye, Romanya Bessarabiya'ya, Finlandiya Viborg ve Peçenga'ya, Japonya Kuril ve Sahalin'e toprak iddiasında bulunabilir.

Toprakların bu veya diğer halka ait olduğuna ilişkin öne sürülen tarihsel kaynaklar tamamen asılsızdır. Yüzyıllar boyu halklar göç ederek yaşamış, topraklarını değiştirmiş ve birlikte yaşamışlar.

İdeolojik tartışmalar, sınıflar mücadelesi mefhumu, uluslararası arenada kapitalist ve sosyalist sistemlerin mücadelesi, güvenliğin sağlanamaması konusunda SSCB ile Batı arasındaki ilişkilerin düzenlenmemesindeki temel engellerdi. Bu ilkeler ABD'li politoloji uzmanı Zbigneve Bzejinski'nin eserinde yer almıştır.

¹ Gorre N. Der Kommunismus in Deutschland- Münih 1961, s.109.

² Bm Tüzüğü ve Uluslararası Mahkemenin Statüsü, M., 1945, s.4.

³ Avrupa'da güvenlik ve işbirliği konularıyla ilgili Helsinki'de düzenlenen toplantının sonuçlarına ilişkin 30 Temmuz - 1 Ağustos 1975 yılı, Bakü, 1975, s.21-22.

Bzejnski, bu hedeflere ulaşılması için ön koşulun sosyalist sistemin kaldırılması olduğunu yazıyordu.⁴ Bzejnsi'nin bu görüşleri tarihi gerçeğe dönüştü.

Sovyet İmparatorluğu'nun çökmesinden sonra ABD ile Rusya, düşman değil dostlar. Şimdi Avrupa ve Dünya halklarının ilk önce yapacakları vazife Helsinki anlaşmalarını, öncelikli olarak sınırların dokunulmazlığı prensibini hayata geçirmektir. Sovyet İmparatorluğu çöktükten sonra milletlerarası ihtilaflar meydana geliyor, sınırların dokunulmazlığı ilkesi ihlal ediliyor. Dünyayı yöneten güç olan ABD bunları düzenlemelidir.

⁴ Bzejnski Zb. The gramwork of East - West Reconciliation-, "Forein affairs", January 1968, s.275.

